

Heidi K\"ong\"as

Tango Frisk

Romaani

Helsingiss\"a Kustannusosakeyhti\"o Otava

© Heidi Kõngäs ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2024

ISBN 951-978-1-49544-4

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2024

*Anna-Liisa Kristianssonille
ja Maija Myntti-Sundströmille*

Merenkurkku

Jalka osuu jäähän, potkaisee eteenpäin, toinen jalka taiteilee jalaksen päällä, kun potkukelkka liukuu pitkin kovaa, röpöliäistä jäätä. Pakkasta on parikymmentä astetta, viima liikuttaa lumihyhmää pitkin Merenkurkun jäistä pintaa. Pitkä nuori mies etenee jäällä pitkin, luistavin potkuin kohti Valassaarta. Hän lähti liikkeelle Ruotsin puolelta jo ennen kuin talviaamu edes valkeni ja hän aikoo jatkaa niin pitkälle kuin suinkin näkee.

Hän tietää voivansa yöpyä kalamajassa, jossa ehkä on tulisija. ”Täytyyhän siellä joku piisi olla”, takoo hänen päässään, sillä varpaat ja kädet ovat kohmeessa. Tuuli on kai kaakossa, ainakin se vihmoa suoraan päin kasvoja.

Jalmar Frisk on väsynyt, muttei pelkää, hän nappaa vain hieman lunta janoonsa. Taskun pohjan leivänkannikat ovat jo menneet, nälkä usuttaa vatsaa huutamaan kovempaa, mutta hän ei piittaa, vaan potkii vastatuulella jäätä pitkin eteenpäin. Nyt ei ole varaa pysähdellä.

Hän oli joulun alla kirjoittanut sedälleen Juho Friskille ja kysynyt harjoittelu- tai työpaikkaa sedän tehtaalta

Vaasan läheltä, Vedenojalta. Jalle oli kertonut suorittaneensa valmistavat koulut ja vielä sen päälle kirjapidon kurssin Byskessä. Hän oli tunnustanut ettei juuri osannut suomea, mutta puhuu ruotsia tarvittaessa kirjakielellä ja mainitsi omaavansa siistin käsialan. Hän oli pahoitellut, ettei ole koskaan aikaisemmin päässyt käymään sedän luona Vaasassa, koska oli ollut äitinsä apuna, kuten setä ymmärtää. Perheen kaikki kuusi lasta olivat olleet viime vuodet yksinomaan hänen hyvän äitinsä, Anna Friskin toimeliaisuuden varassa.

Jalle ei ollut maininnut kirjeessä mitään isänsä tilanteesta, koska oletti sedän jo tietävän sen kaiken ikävän.

Sedältä olikin tullut vastaus tammikuun kuudentena päivänä, että veljenpoika on tervetullut tutustumaan Vaasaan ja Vedenojaan, missä sijaitsee Frisk-yhtiön omistama tiilitehdas ja saha. Setä oli kertonut aikovansa pian rakentaa uuden puunjalostustehtaan ja suunnittelevansa jopa höyrymyllyä. Vakinaista paikkaa setä ei ollut heti luvannut, vain harjoittelupaikan sekä siihen liittyen ylöspidon sekä pienet taskurahat.

Jalle osaa kirjeen ulkoa, muistelee sitä ehtimiseen, sillä se on hänen oman elämänsä ainoa toivontähti. Hän lisää potkuihinsa voimaa, eteenpäin, eteenpäin elävän mieli. Päivä alkaa pian laskea siniseen, eikä Valassaarta näy, ympärillä on vain aavaa lumihyhmän peittämää jäätä joka suuntaan, eikä tuuli yhtään lannistu. Mieleen tahtoo nousta pelonsekainen kauhu, mutta juuri sitä ei saa päästää yhtään pintaan.

Hän pysähtyy ja kaivaa repustaan yhden korpun, syö sen hetkessä, puhaltelee kylmiä sormiaan, oikoo selkäänsä, takoo nyrkillä kevyesti pohkeita ja reisiä. Jalat ovat jo vähän vapisevassa kunnossa. Ei auta, taas vähän lunta suuhun ja matka jatkuu, ennen kuin hämärä aloittaa sinisen kautta hiipivän putoamisensa kohti pimeyden mustaa peittoa. Onneksi vastatuuli hieman laantuu, sillä edessä näyttää siintävän jotain, ehkä se on joku luoto tai kari, kinostunutta ahtojäätä tai sitten se kaivattu Valassaari.

”Rakas Jumala, anna sen olla se”, hän hokee mielesään ja yrittää pitää kohteen tarkasti edessään. Pimeän ote on jo luja.

Pienestä kalastajien majasta kajastaa vähän punaista valoa. Siunattua, hän ajattelee ottaessaan repun selästään ja avatessaan oven. Sisällä istuu kaksi miestä setvimässä verkkoaan. Hän tervehtii ja sanoo, ettei luullut Valassaarta löytävänsäkään, ja kävelee suoraan kamiinan luo lämmittelemään käsiään.

Miehet kyllä nyökkäävät, mutta jatkavat työtään, puhuvat keskenään suomea.

”Tää on muuten Björkö”, toinen sanoo jollain ruotsin tapaisella kielellä.

”Är detta Björkö?” Jalle hätkähtää.

”Javisst”, nuorempi miehistä vastaa, muttei jatka.

Sitten miehet taas keskittyvät hiljaisina verkkoonsa ja murahtelevat toisilleen jotain, mitä hän ei ymmärrä.

Jalle käsittää, etteivät he välitä seurustelusta hänen kanssaan ja vetää nahkasaappaat jaloista ja istuu kamiinan viereiselle puulaatikolle hieromaan varpaitaan henkiin. Pian hän on syönyt sen illan eineensä, palan läskimakkaraa, ja katselee kulunutta karttaansa. Yllättävää, että hän oli päässyt päivässä pitemmälle kuin luulikaan. Jalle päättää vielä varmuuden vuoksi näyttää kalastajille karttaansa, ja kyllä, nuorempi osoittaa Björkötä.

Jalle kiittää ja oikaisee itsensä oven luona vapaana olevalle penkille, tekee repusta päänalusen, vetää takkinsa peitoksi ja putoaa hetkessä uupuneen uneen. Tuuli vain vinkuu oven takana.

Aamulla hän herää kylmään, ovesta vetää ja ikkunasta vetää ja häntä palelee. Kamiina on jo tietysti jäähtynyt ja kalastajat ovat lähteneet ehtiäkseen töihinsä. Aamu taitaa olla jo pitkällä, harmi ettei ole omaa kelloa, vaikka hätkös tässä. Päivä vasta miettii valkenemistaan.

Jalle saa kamiinan syttymään laittamalla sinne pari klapia ja hakee kattilalla ulkoa lunta ja keittää itselleen äitinsä Annan antamasta pussista sitä hyvää teetä. Hän päättää pitää itsensä yhä kurissa ja syö aamiaiseksi vain yhden palan tummaa saaristolaisleipää, kuten oli suunnitellutkin, ja säästää toisen palan ja sokeritopan viimeiset nokareet matkalle taskuunsa. Onpa leipä ihmeen hyvää ja toinenkin pala menisi, mutta sen vuoro tulee myöhemmin. Jokainen suupala on ennakkoon tarkkaan laskettu. Tee on pian juotu. Jalle vetää takin ylleen,

kiristää repun soljet, sitoo kaulaliinan villamyssyn päälle ja vetää sen lujaan solmun leuan alle, kun kuulee ulkona vinkuvan tuulen voiman.

Kova tuuli ei anna armoa, muttei auta, pitää päästä Replaxin kautta Holmsundiin päivänäöllä. Siitä ei ole enää pitkä matka Vaasaan. Jalle Frisk vetää repun selkäänsä ja työntää potkurin liikkeelle läpi kinostuneen lumen, löytää ulompaa väylän, jossa ei ole yhtä paljon kinnosta ja jatkaa matkaansa pitkin, luistavin potkuin kohti Vaasaa, kohti omaa elämäänsä.

I

Ei muuta tasaista
kuin maisema

Alina

Tänään on vasemman käden päivä niin minulle kuin Suomellekin. Leikkasin ensin aamulla vahingossa ison palkeenkielen sormeeni, kun yritin leikata vasemmalla kädellä kokeeksi kynttäni. Olen vasenkätinen, mutta minut on pienestä pitäen pakotettu oikeakätiseksi. Se aiheuttaa aina vähän sotkua minun päähäni. Välillä yritän kuitenkin kuin uhallani käyttää vasenta kättä, että saan tehdä edes jotain miten itse lystään.

Kun kirjoitin aamulla paperille vasemmallani päivämäärän, että Vedenojalla, kolmastoista maaliskuuta 1940, niin käsiala oli niin kamalan kömpelöä, kuin kiertokoululaisen jälkeä. Yritin kirjoittaa rauhanehdoja muistiin kuunnelllessani radiosta uutisia, että miten meidän käy, millaiset ovat ehdot, joita nyt Suomelle luetaan. Teksti olikin niin kovaa, että vaihdoin pian kynän oikeaan käteen. Rintaa kiersi kuitenkin sama kova vanne, kun ensin hitaasti vasemmalla, lopulta sukkelaan oikealla kädellä raapustin ylös mitä radiossa sanotaan.

Luen paperilta rauhanehtoja, mutten oikein hahmota tapahtunutta. Listassa vilisee lähinnä outoja paikannimiä. Sen kyllä tajuan, että Suomelle tulee nyt kova ja ankara rauha, mutta silti rauha. Lopetan paikannimien kirjoittelun ja piirtelen päitä reseptivihkoni takakanteen, kokeilen niitä taas vasemmalla.

Neuvostoliitto hyökkäsi marraskuun viimeisenä päivänä ja nyt se sota on loppumassa johonkin rajalinjaan, joka seurasi Pietari Suuren rajaa vuodelta 1721, ja lisäksi oli tehtävä alueluovutuksia Sallan ja Kuusamon alueilta. Venäjä luuli ottavansa Suomen kuin suupalan, mutteivat onnistuneet nappaamaan meitä. Jalle väittää kuulleen Ruotsin radiosta, että rauha tuli Suomelle viimeisellä hetkellä, ettemme olisi enää juuri pitempään kestäneet, tiedä sitten. Rauha nyt tuli kuitenkin, vaikken saa vasemmalla kirjoittamistani nimistä oikein mitään selvää, mutta yksi pilkkopimeä talven selkä kuitenkin taittui.

Taidan pirskotella sokeripalaan vähän kamferin tippoja, vaikka tiedän, etteivät ne mitään auta. Ajattelen vain Simoa, että kai poika on selvinnyt sodan lopustakin.

Lienen tullut hermoheikoksi sen jälkeen, kun osuin olemaan Vaasassa tammikuun pommitusten aikaan. Olin menossa sappikivileikkaukseen ja olin saanut jo rauhoittavia, kun ensimmäinen rysäys tuli sananmukaisesti kuin kirkkaalta taivaalta. Hoitaja veti verhoja ikkunoiden eteen ja kysyi voinko lähteä pommisuojaan. Koetin nousta ylös, mutta päästä huippasi heti. Sain, etten arvaa lähteä mihinkään pakoon, koska en taida

pysyä pystyssä. Joitain heikkoja potilaita kuskattiin kyllä sairaalan kellariin paareilla, mutta minä sanoin jääväni yhden jo narkoosissa olevan naisen kanssa petiin. ”Omalla päätökselläni, omalla vastuulla”, vahvistin, kun näin hoitajan hätäntyneen ilmeen.

”Kuule, oon koulutukseltani karjakko ja tottunut koviin paikkoihin, että kyllä minä kestäen”, sanoin hoitajalle, joka lähti kiireesti seuraavaan huoneeseen.

Sairaalaan ei onneksi osunut, mutta meteli oli jylyä ja vatsaa kiristi. Kun yksi laivue oli mennyt, tuli pian toinen perään. Jossain vaiheessa joku valvoja tuli katsomaan meitä ja hän kirkaisi katsoessaan ikkunasta ulos. ”Vas-kiluoto on tulessa ja savussa”, hän säikähti, sillä hänen isänsä oli töissä Wikströmin moottoritehtaalla.

Sinä päivänä ei onneksi tullut kuin ne kaksi laivuetta. Sairaala jatkoi toimintaansa ja minun sappikiveni poistettiin, mutta leikkaushaava parani hitaasti.

Olin yhä toipilaana osastolla pari päivää myöhemmin, kun pakkasaamu valkeni taas vaarallisen kirkkaana.

Heti aamulla ilmoitin hoitajalle lähteväni joka tapauksessa kotiini Vedenojalle, vaikka väkisin, jolleivat kirjoita minua ulos. Kerroin tilanneeni jo lähtiessäni pirssin hakemaan minut, koska oli arvioitu, että sinä päivänä olisin lähtökunnossa. Hoitaja ei hymyillyt, mutta avasi siiteen ja katsoi leikkaushaavaa.

”Tuskin onnistuu, mutta lääkäri saa päättää”, hän sanoi.

Lääkäri ei ollut vielä ehtinyt kierrolla meidän huoneeseemme, kun ilmahälytyksen pillit soivat taas oikein toissaan. Enhän minä siinäkään kohdassa pystynyt siirtymään mihinkään sairaalan pommisuojaan, vaan vaadin saada jäädä osastolle. Minun sänkyäni työnnettiin seinän viereen, mahdollisimman kauas ikkunoista. Siinä sitten katselin kelloa ja laskin ajan kulumista, mutta pidin kädet ristissä ihan varmuuden vuoksi.

Hälytys sireenit aloittivat huutonsa pian puolenpäivän jälkeen ja sitä jatkui ja jatkui. Pommituksen ääni oli nyt musertava, ikkunat helisivät ja mietin jo miten ihmeessä saisin kieputeltua itseni edes sairaalasängyn alle sirpalesuojaan, jos ikkunat hajoavat. Savun hajua alkoi levitä jostain sisään, vaikka sairaalaan ei kyllä mielestäni ollut osunut. Kova jyske ja meteli vain jatkui ja jatkui vallan julmettuna ja suunnittelin hetken heittäytymistä lattialle, ja mietin miten voisin siitä vaikka kierimällä päästä rapun suuntaan.

Mutta kun meteli oli kovimmillaan, minä tyynnyin.

Ajattelin, että jos loppu tulee, niin se on kai sitten tarkoitus, että olen aina ollut korkeamman kädessä ja aion siinä pysyäkin. Puristin sormia ristiin, pidin silmiä kiinni ja ikään kuin siirsin itseni pois siitä sairaalasängystä ja kaikesta pelosta.

Menin taas siihen kesään kun.

Kun minä tapasin.

Kun nuori Jalmar Frisk tuli minuun kiinni.

Alina

En uskaltanut ajatellakaan, kuinka kateellisia sisareni olisivat olleet, jos olisivat nähneet, kuinka minä ensimmäisissä nurkkatansseissa menin pitkän, komean kaverin kanssa. En tiennyt kuka hän oli, mutta sen tajusin vaatetuksesta, ettei mikään työmies kuitenkaan. Hän oli hymyilevä, mutta hiljainen, eikä siinä paljoa puhutakaan, kun mennään piirissä.

Paras ystäväni Lahja ei tanssannut ollenkaan, eihän se sopinut pikkulasten opettajalle, vaan hän pysytteli siivummalla, arpoja myymässä koulutarpeita varten. Kun menin hänen luokseen vilvoittelemaan, kysyin varoen, että kukahan se pitkä kaveri oikein oli?

”Kas kun en satu tietämään”, Lahja sanoi torjuen. ”Kolme arpaa meni.”

Olin nähnyt miehen jo kerran, mutta kauempaa, maitohuoneen luota, kun hän pyöräili erikoisen näköisellä pyörällään harjoittelupaikkani pihaan. En tiennyt kuka hän oli, mutta eihän häntä voinut olla huomamatta, koska hän oli paitsi komea, myös melkein

päätään pitempi muita, ei ollut ihme, jos hän vähän erotui muista.

Join napolla vettä ja palasin piiriin, mutta Lahja ei vieläkään lähtenyt mukaan. Arvasin hänen pitävän sitä vähän syntisenä. Hän ei ole muutenkaan yhtä innokas piirileikin menijä kuin minä. Nytkin hän tuli tänne vain myydäkseen arpoja varattomien lasten koulunkäynnin hyväksi.

Minä en malttanut lopettaa tanssijytkeittäni, vaan menin tosissani kaikki piiritanssit.

Eikös me sitten potpurissa osuttu kohdakkain sen pitkän kanssa niin monta kertaa, niin että luulin hänen tanssivan väärin, mutta jossain välissä yksi paikallinen, Suomen Asta, sanoi hänen *vallan tarkootuksella* pyrkivän juuri minun parikseni, *notta kaikki sen huomaa*.

Menin ihan punaiseksi, muttei onneksi sitä kukaan erottanut, koska me kaikki olimme hyppelyn jytkeestä punaisia muutenkin.

”Ihmekös tuo ku oot primpootellut kikki terhakkana läningin alla”, Asta kenkkuili, kun pelimannit pitivät taukoa.

Tiesin jo, että Pohjanmaalla rinta oli *kikki*.

Asta tietysti tiesi, että mies oli se ruotsalainen Frisk, jonka kerrottiin tulleen potkukelkalla Ruotsista setänsä Venedojan tehtaalle töihin, mutta konttorin puolelle, joksikin pikkuherraksi.

”Että pirä vaan hukis”, Asta sanoi lähtiessään toisaalle.

En sanonut mitään, mutta harmitti ja hävetti, mitä hän minusta ajateltiin? Minkäs minä rinnoilleni voin? Minulla oli mekon alla kaksi aluspaitaa päällekkäin, etteivät niin pomppisi, mutten minä niitä voinut millään kureliiveillä sitoa olemattomiin. Eikä minulla mitään sellaisia edes ollutkaan, mistäpä sellaisia, ei niitä ainakaan kotopuolella Saarijärvellä käytetty, ei myyty.

Kävelin suoraan Lahjan luo. Olimme olleet kavereita jo kouluajoista lähtien ja tulimme lähes yhtäjalkaa tänne Vaasan lähistölle, Fyrrykyröön, hän alakoulun opettajaksi ja minä karjakkokoulun harjoitteluun isoon navettaan.

”Oon lähdössä, jäätkö vielä?” kysyin häneltä.

”Ei näitä arpoja enää mene, voin ihan hyvin lähteäkin samaa matkaa”, hän lupasi. Kotimatalla Lahja selosti koko ajan, mitä koulutarpeita niillä arparaheilla voisi lapsille hankkia, kun kävelimme kahdestaan pitkän matkan joenvartta takaisin kortteereihimme. Minä astelin vieressä hiljaisena.

”Pääsitkös perille, kenes kanssa sää niin usein hypelit?” Lahja kysyi viimein, kun en itse sanonut hänestä mitään.

Arvasin että kysyisi.

”En tiedä hänen etunimeään, mutta Asta tiesi hänen olevan niitä Friskejä, taisi olla se Ruotsista muuttanut sukulainen.”

”Ai se potkurilla tullut?” Lahja tarkensi. ”Sitten se taisi olla juuri se tietty, jota sanotaan Jalleksi.”

”Miten niin tietty?”

”Kuuluu ajelevan pyörällään pitkin kyliä.”

”Onko siinä jotain huomautettavaa?”

Lahja vilkaisi minua, ei sanonut mitään, jatkoimme matkaa.

”Kaikki huomasivat, että hän oikein jaagasi sinua, vaihtoi järjestystä, jotta sai piirissä sut parikseen”, Lahja kuitenkin jatkoi kun ylitimme sillan.

”Ei kai, en kyllä usko!” väitin, vaikka jotain sellaista olin ollut itsekin huomaavinani.

Poskia kuumotti, kun Lahja vielä vilkaisi minua, mutta olin kuin ei mitään.

Tulimme onneksi minun tienhaaraani, heilutin kättäni ja jatkoin yksin Kirstantietä pitkin. Pelkäsin kaikkien huomanneen minun hyppelyni sen ruotsin kanssa. Asuin piikojen kanssa luhtiaitassa, Lahja siinä aika lähellä koulunsa keittolan viereisessä huoneessa, jossa ennen asui keittäjä.

Mutta kun kävin petiin, en saanutkaan unta, sillä ajattelin vain sitä nuorta Friskiä, että miten hän piti kädestä ja väliin vähän hymyili. Kaikkihan hänestä puhuvat, hän oli *se tietty*, eikä ihme. Mies oli kuulemma tullut Ruotsin puolelta setänsä yhtiöön töihin, vaikkei osannut juuri yhtään suomea. Hänen isänsä oli lähtöisin Vaasasta, mutta äitinsä ihan riikinruotsalainen. Liian herraskainen minulle, paras unohtaa, päätän, siunaan itseni ja menen petiin.

Minähän olen supisuomalainen metsänhoitajan tytär Saarijärveltä, enkä mitään mainittavaa sukua, käännyn

kyljelleni uniasentoon, mutta aina vain se Jalle nousee mieleen, eikä uni tule. Hän on kyllä jotenkin niin toisenmoinen kuin kukaan ja osasi hyvin pidellä kun menttiin polkkaa.

Kun jo seuraavalla viikolla nuori herra Frisk sitten pyöräilee harjoituspaikkani lähistöllä, ajelee siinä maantiellä kaikessa rauhassa, muka katselemassa Kyrönjoen rantaa, lähes säikähdän.

En tiedä mihin pääni pistäisin, muttei se kainaloonkaan mahdu.

En mene rantaan päinkään, en tietenkään aio tärvätä itseäni hänen eteensä.

Näen hänen kahdesti ajelevan siinä talon navetan takana, kun kannan vesihinkaloita lehmille ennen kuin hän sitten ajaakin pihaan, hyppää korkean pyöränsä selästä ja kävelee suoraan minua kohti. Lasken hinkalon maahan ja kiristän huivia.

”Sinä lähte astumaan med mig?” hän kysyy.

Naurahdan, mutta arvaan ettei hän tiedä, mitä *astuminen* tarkoittaa.

”Siis kysytkö, että lähdenkö kävelyllä?”

”Precis”, hän vastaa ja katsoo kiinteästi silmiin.

Alkaa ihan naurattaa hänen totinen ilmeensä.

Sanon, että voin lähteäkin jos ystävättäreni Lahja tulee mukaan.

Hän ei tietenkään ymmärrä, mitä sanoin.

”Med kamrat”, yritän ja vaihdan suomeen: ”Otan kaverin mukaan”.

”Precis, precis!” hän nyökkii hymyillen kuin pikku-poika, vaikka on varmasti minua vanhempi.

”Du har vackra ögon”, hän sanoo katsoessaan suoraan rintoihini ja tekee lähtöä.

Heti kun hän kaartaa pihasta pois, emäntä kävelee suoraan minun tyköni, olen juuri sulkemassa navetan ovea.

”Mitäs asiaa tualla ruottalaasella oli?” emäntä kysyy, kun mies on häipynyt näkyvistä.

”En saanut selvää, puhui ruotsia.”

”Kattoon oikein klasista, että ei sunkaan tua Friskin Ruottin herra vaan ole hemahtanut meidän karjakkohon?”

Punastun ja kiirehdin nopeasti kellariin juuri lypsettyjen maitoämpärien kanssa.

”Katokin, ettes tinaa ittees”, emäntä huutaa muka naurua tavoitellen vielä perään.

Nämä täällä eivät kaihda sanomasta aivan suoraan kaikkea, vaikken onneksi kaikkia murre sanoja ymmäräkään, asia tuli kyllä riittävän selväksi muutenkin.

Kysyin seuraavana päivänä, Kertulta, siltä talon tyttäreltä, joka on ylioppilas, että mitä tarkoittaa ruotsin sana *öökön* suomeksi?” Hän kertoi sen tarkoittavan suomeksi silmiä.

Vai niin, mies puhui silmistä, mutta katsoi rintoja, johan pistää vihaksi. Sitten ajattelen, että vielä pahempi oli ollut jos se olisi katsonut rintoja ja kehunut suoraan niitä. Suututti kuitenkin.

Mokoma Jalle Frisk taitaakin olla vain joku kojari, tuumin, enkä lähde edes tavanomaiselle kävelyllä iltalypsyn jälkeen, jottei kuvitella minun odottavan häntä samoille kulmille.

Päätin unohtaa koko Jallen, sillä hänellä taitaa olla vain se yksikin asia mielessään ja minä olen ehta tyttö. Muistin isää ja äitiä ja kaikkea hyvää mitä olen heiltä saanut, enkä halunnut tuottaa heille mitään pettymystä. Tein töitäni kahta kunnollisemmin, jotta saatoin kaatua illalla sänkyyn lopen väsyneenä. Talon väeltä ei tosin tullut yhtä kiitoksen sanaa, ne ovat kai ne kiitokset täälläpäin niin lujassa, ettei niitä irtoa vaikka hohtimilla kiskoisi.

Edes Lahjalle en puhunut halaistua sanaa, enkä uhalani mennyt enää yksiinkään hyppelyihin, vaan luin kirjoja karjanhoidosta ja maitotaloudesta. Joskus iltaisin piirustelin mallista joitain kukkien kuvia vihkoon, värittelin niitä.

Kesä hiipui ajallaan pois, tuli syksy ja ikävä. Syyskuulla päätin kuitenkin yhdessä toisten karjakkoharjoittelijoiden kanssa mennä katsomaan niitä Riihitansseja, joista niin puhuttiin ja mainittiin. Näin tietysti Jalle Friskin jo kaukaa ja tajusin hänenkin heti huomanneen minut. Varoin katsomasta hänen suuntaansa, mutta piankos hän tuli hakemaan minua seuraavaan peliin, vaikken ollut edes siinä lähellä. Enhän kehdannut kieläytyä.

Siellä me sitten tanssasimme uudelleen ja uudelleen, hyppelyn toisensa jälkeen, ja siinä menossa oli sellaista vetoa, että lähes säikähdin.

Kävelin ulos ja huuhtelin vesisaavin luona kasvojani ja kaulaa, kun hän tuli perääni siihen edustalle ja puhui jotain ruotsiksi.

”En ymmärrä sanaakaan”, sanoin hänelle ja kuivasin nenäliinalla kasvojani.

Hän seisoj ja katseli.

”Gå, gå nu”, sanoin, sen osasin ruotsiksi, olin oikein opetellut.

”Menar du det?”

Arvasin hänen kysyvän, että olenko tosissani.

Heilautin kättäni pikkuisen, että hys, hys, lähde jo!

Hän ei liikahtanutkaan.

Heilautin päätäni, että gå, gå, mene jo, mene, hyvä mies.

Hän katsoi pitkään silmiini, nosti hattuaan ja lähti.

Katselin hänen peräänsä ja se sattui, noin komeaa miestä en ollut koskaan tavannut, enkä olisi ikinä luullut hänen kaltaisensa kiinnostuvan tällaisesta Saarijärven plikasta. Nyt annoin hänen mennä ja luulin asian olevan sillä selvä.

Lahja tuli luokseni arpojensa kanssa ja lupasi lähteä heti kotiin, eikä onneksi kysynyt mitään.

Mikään ei ollutkaan selvä.

Mieli painui kovin matalalle, kun astelin loppumatkan yksin pitkin mutkittavaa Hiiripellon raittia ja ylitin

puusillan. Tuntui kuin minun sisälläni olisi tiimalasi mennyt rikki ja kaikki hiekka pudonnut nilkkoihin ja mieleen nousi vain se pohjalainen kansanlaulu, jossa vedettiin, että *kun en minoo rahojani hukkahen pannu, moon ne kortilla pelannu ja juonu.*

Vähän nauratti, että juuri sitä värssyä minä hoen, vaikka osasin ties kuinka paljon lauluja, jotka ovat täynnä lähteviä laivoja, kesäillan kaihoa ja joissa vedet oli lainehilla. Alkoikohan minustakin tulla pohjalainen, joka *ei märise vaikka syrän märkänis?*

Loppumatkasta astelin tietä pitkin laulaen sitä yhtä värssyä, *kuinka se joki taisi suora olla, kun maa oli mukallinen.*

Päätin vetää itseni kokonaan sisäänpäin.

Teen harjoitteluni huolella loppuun Autiossa, enkä käy missään muualla kuin pyhäisin kirkossa Lahjan kanssa, päätän. Sen verran minussa on luonnetta ja pitoa, etten anna tuollaisen ruotsalaisen koirarin tärvätä itseäni.

Seuraavana yönä en kuitenkaan saa unta kuin juuri vähän ennen lehmien aamulypsyä.

Olin jo palaamassa harjoittelun jälkeen Saarijärvelle, kun minulle tultiin tarjoamaan Hiiripellosta karjakon paikkaa talosta, jossa oli iso karja ja uusi parsinavetta. Tartuin siihen syöttiin, enkä tunnustanut itselleni, mikä sai minut jäämään, vaikka isä oli kirjoittanut että kotipuolellani olisi ollut karjakoista kysyntää.

Ainahan se työpaikka ja kokemus on tarpeen, ajatelin, ja otin heti vastaan sen työpaikan, opin siellä var-